ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№112 (21.770) ● 2010 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 18, мэрем ● Тхъэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал граждан ІэнатІэм и кІулькъущІэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и нэгъуэщІ къэрал органым щылэжьэну зэрагъэкІуам къыхэкІыу щыІэпхъуэкІэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал граждан кІулькъущІэмрэ абы и унагъуэм хэтхэмрэ зэрыІэпхъуэм пыщІауэ агъэкІуэд ахъшэр зэрыхуапшыныж щІыкІэмрэ я Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и Указ

«Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал граждан кІулькъум и ІуэхукІэ» 2005 гъэм жэпуэгъуэм и 28-м кІащта Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Закон №81-РЗ-м и 22 статьям ипкъ иткІэ **унафэ сощІ:**

1. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал граждан ІэнатІэм и кІулькъущІэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и нэгъуэщІ къэрал органым щылэжьэну зэрагъэкІуам къыхэкІыу щыІэпхъуэкІэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал граждан кІулькъущІэмрэ абы и унагъуэм хэтхэмрэ зэрыІэпхъуэм пыщІауэ агъэкІуэд ахъшэр зэрыхуапшыныж щІыкІэмрэ ятеухуауэ мы Указым щыгъу Хабзэр къэщтэн.

2. Мы Указыр гъэзэщІэным текІуэдэнур Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм зыхуэфащэ и къэрал органхэр лэжьэн папщІэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и республикэ бюджетым щыхуэхах ахъшэм хиубыдэу къыхэрагъэпэщ.

3. Мы Указым кІару егъуэт официальнэу къыщытрадза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2010 гъэм накъыгъэм и 27-м
№54-УП

● ПрограммэкІ хэхахэр

Мазихым - сом мелуан 60

«2012 гъэ щІондэ къуажэхэм социальнэу зэрызэужьынур» федеральнэ программэ хэхам ипкъ иткІэ, щыхуэхэм, унагъэщІэхэм, ІэщІагъэлІ щІалэхэм я псэупІэхэр ирагъэфІакІуэн папщІэ, мы илъэсым блэкІа и зэманым республикэм сом мелуан 60 щыхуэхахащ. Абы щыщу сом мелуан 45-р федеральнэ, мелуан 15-р республикэ бюджетхэм къыхэкІащ.

ПРОГРАММЭМ хэта къуажэдэс унагъуэ 86-м ахъшэр яІэрыхьащ. 22-р унэгъащІэрэ ІэщІагъэлІ щІалэрэщ, адрейхэр къуажэдэсхэщ.

ЕтІуанэ мазихми сом мелуан 60 къахуэкІуэну попльэ. Программэм хагъэхьэнухэм я спискэр муниципальнэ щІыналъэхэм я щІыпІэ администрацэхэм ягъэхьэзыр.

2009 гъэм федеральнэ, республикэ бюджетхэм щыщу сом мелуани 108-м щІигъу а Іуэхум халъхьащ - абыкІэ псэупІэу метр зэбгъуэнатІэ мин 17,5-рэ яухуащ е кІащхъуащ. Унагъуэ 202-м я псэупІэхэр ирагъэфІэкІуащ, 144-р унэгъащІэщ. 2006-2009 гъэхэм кІуриубыдэу псори зэхэту Къэбэрдей-Балькъэрым щыщ къуажэдэс унагъуэ 625-м я псэупІэхэр ирагъэфІэкІуащ.

САМЧЕНКЭ Светланэ.

● КъБР-м и Парламентым и Президиумым

ЛэжьэкІэщІэм тещІыхьа проектхэр даІыгъ

КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зи чэзу зэІущІэ щригъэжьІуэкІащ республикэм законхэр къыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэм и унафэщІым и къуэдзэ Бозин Натбий.

ДЕПУТАТХЭР тепсэлъыхьащ «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и муниципальнэ щІыналъэхэм я статусымрэ абыхэм я гъунапкъэхэмрэ я Іуэхукіэ» КъБР-м и Законым Майскэ къалэ жылагъуэм и гъунапкъэхэм зегъэхьуэжьыным теухуауэ хальхьэ зэхьэжьныныгъэхэм. ЩыпІэ саморуправленэмрэ щІыналъэхэм я социально-экономикэ зыужьыныгъэмрэ япыщІа Іуэхухэмкіэ комитетым и унафэщІ **Берд Къэзэрэтаий** зэрыжиІамкІэ, законопроектым ипкъ иткІэ, мэз фондым хиубыдэ жылагъуэ зэхуакъ щІыналъэу Май муниципальнэ районым хыхьэу щытар Майскэ къалэ жылагъуэм иратыж, апхуэдэу Тэрч муниципальнэ щІыналъэхэм я гъунапкъэм зрикІуэ щІыпІэ щхьэхуэхэм зэреджэр ягъэтэмэмык, жылагъуэ зэхуакъ щІыналъэм и пІэкІэ къагъэлъагъуэ Тэрч, Прохладнэ районхэм я гъунапкъэхэм а щІыналъэхэр зэрегъэщІылІар. Президиумым кІэщта унафэм къыщыгъэлъэгъуащ а документыр, Парламентым и комитетхэмрэ зыхуэфащэ ведомствэхэмрэ хэпІэлъэжа нэужь, КъБР-м и Парламентым и пленар зэІущІэм кІэлъэзэрыщхалъхьэнур.

ЗэІущІэм хэтахэр апхуэдэу тепсэлъыхьащ «2008 - 2010 гъэхэм щІыналъэпсыр, техникэр къэгъэсэбэпыным пыщІауэ КъБР-м къыщырымыкІуэ щытыкІэхэр къэхъунымкІэ щынагъуэр къыщыгъэтІэсхъэнымрэ абыхэм къахь зэранытыр гъэмэщІэнымрэ» республикэ программэ хэхам зэхъуэкІыныгъэхэр зэхъуэкІыныгъэхэр щхьэхуэхэр зэрыхалъхьэ зэконопроектэм. Экономикэ политикэмкІэ, мыпТкъмкІэ, хьэрычэт Іуэхумкіэ комитетым и унафэщІ **Марьяш Ирин** къыхихІэщхьэхуКІащ Хьэрычэт Іуэху мыпнымрэ хьэрычэт Іуэху курытымрэ зыщІегъэуэжьыныр, абыхэм защІэгъэжьуэныр», «2007 - 2011 гъэхэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и экономикэм папщІэ кадрхэр гъэхьэзырыныкІэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и программэ» республикэ программэ хэхахэм зэхъуэкІыныгъэ щхьэхуэхэр зэрыхалъхьэ зэконопроектэм. Экономикэ политикэмкІэ, мыпТкъмкІэ, хьэрычэт Іуэхумкіэ комитетым и унафэщІ Несутулов Виктор къыщыщІалъхьэ къыгъэлъэгъуащ республикэм и Парламентым мы законопроектыр кІищтэмэ къыздэрымыкІуэ щытыкІэхэр къэхъунымкІэ щыІэ шынагъуэм зэрыкІэрыхуэнур, апхуэдэу а программэр нэгъэсауэ республикэм щытхъэхэщІэнымкІэ Іэмалыщ Іэхэр зэрызэтеувнур.

Парламентархэр апхуэдэу тепсэлъыхьащ «2007 - 2011 гъэхэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и экономикэм и къэрал Іуэхущ Іапіэм и регистратурым, «Россельхозбанк» ОАО-м и лэжьакІуэхэр МэшыІ Сергей Мухьэдин и къуэм - Іуэхущ Іапіэм и къудамэм и унафэщІым и къуэдзэм, Кучуков Ибрэхьим Ахьмэд и кІуэм - ресурсхэмкІэ Іэнатіэм и унафэщІым, Пятков Владимир Басилий и кІуэм - Іуэхущ Іапіэ кІэщІым щытхъэщІ щІыпІэ щІыпІ тхыльыр етыным теуХуа унафэ.

Президиумым и зэІущІэм нэгъуэщІ Іуэху зыбжанэми щыхэпльащ.

БОРОВИНСКАЯ Татьянэ,
КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущ Іапіэм и лэжьакІуэ.

● Гъуэздж

Лъэпкъ пшынальэм и антологие

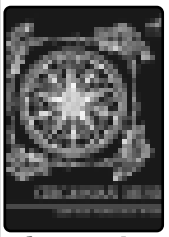

Апхуэдэу зыфІаща щэнхабзэ проект убгъуам къызэщІиубыдэ Іуэхугъуэхэм щыщу «Мелодие» фирмэм иджыблагъэ къыдигъэкІащ лъэпкъ пшынальэхэр щызэхуэхьэса дискитІ. Абыхэм къыщызэщІэкъуащ нэхъапэм ирагъэтхауэ «Мелодие»-м и хъумапІэхэм илъэс куэдкІэ щІэлъа макъамэ гъуэгурыгъуейхэр.

- АДЫГЭ лъэпкъ щэнхабзэр зыджхэмрэ абы дихьэхэмрэ яфІэгъэщІэгъуэн хъун пшынальэ «тхыгъэ» куэд щІэлъщ «Мелодие» фирмэм и хъумапІэхэм, - жеІэ Адыгэ Республикэм Щэнхабзэмкіэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІ Щоджэн Беллэ. - А макъамэхэр лІэщІыгъуэ блэкІам и 60 - 70 гъэхэм трагъэтхауэ щытащ икІи студием и мылъкум хохьэ. Ар цІыхубэм ялъэгъэІэсыныкІэ жэрдэмри дискыр къыдэзыгъэкІахэм зэрымыщІэкІэ я щхьэм кІихьауэ араксым: иужрей илъэсхэм щІэрыщІэу къыдагъэкІыжащ ингуш, шэшэн, осетин пшынальэхэр щы-зэхуэхьэса дискхэр. Дэри а лъэжьигъэм кІыгъэлъыс Іуэху ІыхьэкІэ дыхьхьэн хуейуэ къэтлъытащ.

«Адыгэ лъэпкъ уэрэдым жылагъуэ мыхьэнэ пыухыкІа иІэт, гъащІэм увыпІэ щхьэхуэ щиубыдырт, - дыкъыщоджэ дискым хуатха аннотацэм. - ШалъэкІыхьКІэ ар щытащ ЦІыхубэм хъыбар зэрызэІэпах, лъэпкъ тхыдэр зыхъумэ къэупчІащу. ЦуэрыІуатэм и жанр зэмылІэужьыгъуэхэр я пщалъэт лъэпкъ зэхэщІыкІым и куугъыпрэ цІыхухэм я къэухьым къызэщІиубыдэхэмрэ. Лъэпкъ уэрэдым апхуэдэ увыпІэ зэриІуэтэм кІыхэкІащ жылагъуэм и дэхьхь абы иригъэзыпри лъэпкъ тхыдэм и дэфтэр хъумапІэу кІигъэсэбэпынри».

Адыгэ Республикэм Щэнхабзэмкіэ и министерствэм, Жэмыфэ Гъазий зи пашэм, и жэрдэмрэ и мылъкукІэ иджы дунейм къытехащ «Мелодие» фирмэм щахъума пшынальэу иджырейхэм ямыцІыхуж куэд дыдэ. Дискыр «къызэІуех» Щапсыгъым щыщ цІэрыІуэм - пшынауэ Шагудж Мыхьмуд, пхъэдІычауэ ТІу Сэфарбий, ежьу Хьэсэу Уэсмэн сымэ - интэзащІэу 1965 гъэм иригъэтхауэ щыта ислъэмейм. Абы къыкІэлъэкІуэ «ХьэкІуалаш» къафэр, Шагудж Мыхьмуд и пшынэм къиригъэкІыу илъэс 45-рэ ипэкІэ ятхауэ щытар.

Къыхэгъэщыпхъэщ, дискыр гъэхьэзырыным елэжьа ІэщІагъэлІэмрэ «Мелодие» фирмэм и редактор Гъуэт Аслъэнрэ я фІыщІэкІэ пасэрей адыгэ пшынальэм жанр куэд къызэрызэщІиубыдэр иджырейхэм хьэкъ зэрыщащІыр. Лъэпкъ щэнхабзэм ирилажьэхэмрэ абы зегъэужьыным хущІэхъуэмрэ ягу ирихьынущ Пщыхьэщ Мухьэжыр, Къуэжьащауэ Къадырхан, Мэрэтыкъуэ Аслъэн, АІыщІэрыІуэ Ким, КІэсэбий ТІытІу, КІыкІ Аслъэнбэч, Къурашэ Арсен, Бекъуал Леонид, Щхьэпалъокъуэ ГъущІыпсэ сымэрэ Хьэбэз къуажэм (ЩІР) Щэнхабзэмкіэ дэт унэм лъэпкъ макъамэ Іэмэпсымэхэмкіэ и оркестрымрэ пшынэкІэ, пхъэщІычкІэ, шыкІэпшынэкІэ ягъэзащІэ пшынальэхэр, Кьардэнгъущ Зырамыку, КІыщмахуэ Тэрим, КІэмрыгу Абчарэ сымэ ящыщ КъБАССР-м и Къэрал темрадиом и хорымрэ жаІэу ирагъэтха тхыдэ-аІыхьужь уэрэдхэр.

Мыгувэу зыкъэзыпщІащ абхъаз уэрэдэр пшынальэу 70 - 80 гъэхэм «Мелодие» фирмэм щрагъэтхахэм щыщу 20-м ЦІигъу зытет дискыр. ЦІыхубэ къэфэкІэ АІэужьыгъуэхэр, гушыІэ, ауанышІ уэрэд кІэщІхэр, жэкъыгъэм, тхыдэм, хабзэ зэмылІэужьыгъуэхэм епха пасэрей уэрэдыжьхэр ирагъэтхат уэрэдымрэ къафэмкІэ «Афыртын» ансамблым, абхъаз лЫыжьэм я «Нартаа» хорым, «Гунда» бзылъхугъэ уэрэджьІакІуэ гупым, цІыхубэ уэрэдымкІэ Абхъаз къэрал ансамблым, нэгъуэщІхэми жаІэу.

Зи гугъу тщІы дискхэм я бжыгъэр куэдкъым. Ахэр зыІэрызыгъэхьэну хуейхэр «Мелодие» фирмэм и Интернет-тыкуэным щыщІэупщІэ хъунущ.

НЫБЭ Анзор.

Генерал-майор Абыдэ Ахьмэд

Реймер Александр Абыдэ Ахьмэд кхъухьэхъу.

УРЫСЕЙ Федерацэм и Президент Медведев Дмитрий 2010 гъэм мэкъуауэгъуэм и 10-м къыдигъэкІа Указ №698-мкІэ къэрал къуэцІ кІулькъум и генерал-майор цІэр къыфІащащ УФ-м Тезырхэр егъэпшынынымкІэ и федеральнэ кІулькъущІапІэм щекІуэкІа гуфІэгъэгъэ зэІущІэм.

Абыдэ Ахьмэд КъБАССР-м щыщ Дзэлыкъуэ районым хыхьэ Каменномост къуажэм 1958 гъэм къыщалъхуащ. 1979 гъэ лъандэрэ къэрал кІуэцІ органхэм щолажьэ. 1991 гъэм абы СССР-м и МВД-м и Юридическэ школ нэхъыщхьэр, 2005 гъэм - Къэбэрдей-Балькъэр къэрал мэкъумэш академиер фІы дыдэу кІунухащ, 2006 гъэм юридическэ щІынагъэхэм я кандидат цІэр къэхьыным теуХуа диссертацэр пхигъэкІащ.

Абыдэ Ахьмэд КъБР-м и уголовнэ-гъэзэщІакІуэ ІэнатІэм и унафэщІу 1992 гъэм ягъэуващ, зэфІэкІыщхуэ зэрэІэрэ къальытэри 2009 гъэм УФ-м Тезырхэр егъэпшынынымкІэ федеральнэ кІулькъущІапІэм и Управленэу Волгоград областым щыІэм и унафэщІу ягъэкІуащ.

Къэралым и пашъхьэ щиІэ фІыщІэхэм папщІэ Абыдэ Ахьмэд ЛІыхьужьыгъэм и орденэ тІу, «Хэкум и пащхьэм щиІэ фІыщІэхэм папщІэ» орденым етІуанэ нагъыщІэ зиІэ и медалыр, къэралым, езыр зыбгъэдэт ІэнатІэм я дамыгъэ куэд кІыхуагъэфэщащ.

Налшык къалэ дэт курыт школхэм махуэрылажьэ лагерь 40 къыщыдэІуахащ.

АБЫХЭМ зыщыщэгъэпсэху цІыкІухэм лагерхэм щагъакІуэ махуэхэр нэхъ щІэщыгъуэ ящищІын мурадкІэ, Налшык къалэ администрацэм ЩэнхабзэмкІэ и управленэм творческэ гупэр зыхэт концерт программэ зэхилъхьауэ чэзууэ кІуэурэ егъэлъагъуэ, апхуэдэуи Физкультурэмрэ спортымкІэ комитетым зэхьэзэхуэ зэхуэмыдэхэр школхэм къыщыдэхьэлэщІ.

Мы гъэм еджапІэхэм епха лагерхэм сабий мини 5-м нэблагъэм зыщагъэпсэхунущ. А цІыкІухэм я адэ-анэхэр щІэпІейтеин щыІэкъым: сабийхэр ягъашхэ, зыплъыхьакІуэ яшэ, кино ирагъэплъ, махуэр я кум нэса нэужь, зэрыхабзэщи, шэджагъуэ жей ирагъэщІ.

Курыт школ №3-м щыІэ «Парус» лагерым щылажьэ гъэсакІуэхэм Іуэхугъуэ зэхуэмыдахэм дихьэх цІыкІухэм программэ гъэщІэгъуэн хуэзэхалъхьащ. Абы хохьэ концертхэр, зэпсэльэныгъэхэр, джэгу-зэпеуэхэр, псы есыныр, аэробикэр, уеблэмэ «Олимп» джэгухэр. ЦІыкІухэр зыхэт Іуэхугъуэхэр щхьэуэкІэплъыкІэу къыщагъэльэгъуэж блын газетхэм, я Іэдакъэщ Іэкі сурэтхэм.

КІэщІу жаІэмэ, гурыщІэ Іэфіхэмрэ гукъэкІыж ГуапэхэмрэяхуэхэА мазэр и гуащІэгъуэгу къалэм щокІуэкІ.

ДЗЭМЫХЬ Лилэ.

● Гъэмахуэ-2010

ГурыщІэ ІэфІхэм яхухэха пІалъэ

Предприятэхэм, организацэхэм я Іэшэлъаэшэгъэ, унэхэм къабгъурыкъхэр, зыгъэпсэхуПІэ щыщІэхэр зэхуэдэ щІыналъэм и администрацэм къалэдэсхэм зэрызахуигъэзам «Урысей Зэкъуэтэ»-м и Гвардие ныбжьыщІэ»-р пщджэжащ.

ЩІАЛЭГЪУАЛЭМ Дэшхуэт хадэм удзыр щыпыупщІынырэ я пщэ далъхьэжащ.

Ныбжьыщ Іэхэм я жэрдэмыр даІыгъащ КъБР-м и Щалэгъуалэ парламентым, республикэм и ЩІалэгъуалэ правительствэм, Налшык къалэм и �щІалэгъуалэ зэгугъхьэныгъэм, КъБКъУ-м и Студент советым, медицинэ, педагогикэ колледжхэм, потребительскэ кооперацэмкІэ Белгород университетым и къудамэм щІэсхэм. Псори егугъуу лэжьащ. Арщхьэкіэ, къалэм коммунальнэ хозяйствэмкІэ и Іуэхущ Іапіэм и унафэщІ Былымгъуэт Юрэ зэрыжиІамкІэ, удзыжьхэр нэсу ягъэкІуэдын щхьэкІэ, щІалэгъуалэм и апхуэдэ зы лэжьэгъуэ махуэ иджыри хуеинущ.

Налшык къалэм и администрацэм и пресс-Іуэхущ Іапіэ.

● Налшык къалэ

Жэрдэмыр даІыгъ

Предприятэхэм, организацэхэм я Іэшэлъаэшэгъэ, унэхэм къабгъурыкъхэр, зыгъэпсэхуПІэ щыщІэхэр зэхуэдэ щІыналъэм и администрацэм къалэдэсхэм зэрызахуигъэзам «Урысей Зэкъуэтэ»-м и Гвардие ныбжьыщІэ»-р пщджэжащ.

ЩІАЛЭГЪУАЛЭМ Дэшхуэт хадэм удзыр щыпыупщІынырэ я пщэ далъхьэжащ.

Ныбжьыщ Іэхэм я жэрдэмыр даІыгъащ КъБР-м и Щалэгъуалэ парламентым, республикэм и ЩІалэгъуалэ правительствэм, Налшык къалэм и ЩІалэгъуалэ зэгугъхьэныгъэм, КъБКъУ-м и Студент советым, медицинэ, педагогикэ колледжхэм, потребительскэ кооперацэмкІэ Белгород университетым и къудамэм щІэсхэм. Псори егугъуу лэжьащ. Арщхьэкіэ, къалэм коммунальнэ хозяйствэмкІэ и Іуэхущ Іапіэм и унафэщІ Былымгъуэт Юрэ зэрыжиІамкІэ, удзыжьхэр нэсу ягъэкІуэдын щхьэкІэ, щІалэгъуалэм и апхуэдэ зы лэжьэгъуэ махуэ иджыри хуеинущ.

Налшык къалэм и администрацэм и пресс-Іуэхущ Іапіэ.

● Лэскэн куей

Гугъуехьхэм я хэкІыпІэхэр къалъыхъуэ

Наркоманиеми гугъуехьхэмрэ ахэр зэфІэхыным и хэкІыпІэхэмрэ теухуа «стІол хъурей» Лэскэн муниципальнэ куейм нобэ щекІуэкІынущ.

НАРКОТИКЫМ еБэныныкІэ Дунейпсо махуэм ирихьэлІэу ар къызэригъэпэщащ куей администрацэм ЩІалэгъуалэм я Іуэхущхьэмкіэ и къудамэм.

Псалъэмакъым хэтынущ КъБР-м хъыбарегъащІэ ІэнатІэхэмкІэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я ідэлэжьэныкъэ щІалэгъуалэ Іуэхухэмкіэ и министерствэм, прокуратурэм, ФСБ-м, РОВД-м, дин зэгухьэныгъэхэм, егъэджэныгъэмкІэ Іуэхущ Іапіэхэмрэ щІалэгъуалэ зэгухьэныгъэхэмрэ я лІыкІуэхэр.

ГУІЭТЫЖЗалинэ.

«Адыгэ псалъэр» къыфІэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ!

Фигу къыдогъэкІыж 2010 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм ыкІи «Адыгэ псалъэм» газетхэм, журналхэм Іэ тедэныр зэрекІуэкІыр.

Илъэс ныкъуэм ди газетым и уасэщ сом 356-рэ кІэпІейкІи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ щытевдзэ хъунущ республикэм и почт Іуэхущ Іапіэ псоми.

Ди индексыр 51531

Дунейм ЩыхьатІакъуэ

США-ри доІэпыкъу

Иужьрей тхьэмахуэм кІайгъэ хэмыкІ Кьыргъызым дэІэпыкъуу, доллар мелуан 32,267-рэ США-м иутІыщащ икІи мыгувэу нэхьыбэж иритыну абы я къэралыр кьегъэгугъэ.

Кьыргызым и ипщэ щІыналъэмкІэ узбекэмрэ кьыргъызхэмрэ щызэхэзыуэн щІадзэри, цІыхуи 190-м щІигъу хэкІуэдащ, цІыху 1900-рэ уЗгъэщ.

Льахэр зрагъэбгыпнахэр цІыху мини 100-м ноблагъэ.

- США-р икъукІэ тогуэзвыхь Кьыргызым, абы и къэрал гъунапкъэхэм пэгъунэнгъуэ кьыщыхъеяе кьаІигъэм икІи ООН-м, нэгъуэщІ дунейпсо зэгухьэныгъэхэм я унафэ щІэту кьиэзрагъэпэщ дэІэпыкъуныгъэхэр ядеІыгъ, - щыжеІэ къэрал департаментым хьыбарегъащІэ Іуэхущ Іапіэм Іэрыгъэхьа тхыгъэм.

США-м и правительствэм и мурадщ Кьыргызым ирегъэпэщну медицинэ Іэмэпсымэхэмрэ хущхьэхэмрэ. Аращ зэхуахьэсащ Америкэм и Іуэхущ Іапіэхэмрэ псапащІэ зэгухьэныгъэхэмрэ.

Алыджым и щІыхуэр

Алыджым тель щІыхуэр евро мелард 300-м щІигъуащ.

Нэгъабэ я закъуэ а къэралым щыхуэу кьыщтащ евро мелард 80 хуэдиз. Ар абы и ВВП-м и процент 30 мэхьу. Алыджым и бюджетым хуримыкъу бжыгъэр еврозоиэ псом и дежкІэ щыщагъуэщ - ВВП-м и процент 12,7-м бюджетыр щошІэ.

А щытыкІэр ягъэзэкІуэжьи мурадкІэ властым иІэжь Іуэхуэгъэ щІыхубэм «еуэ» зэпытщ. Алыджым и парламентым кьищтэ апхуэдэ унафэхэм ящхъ иткІэ, щІыхуэгъэ зыгъэлажьхэм хуитыныгъэ нэхьыбэ ягъуэт, я лэжьакІуэхэр ІуагъэкІуэн хуумытІ. Псалъэм папщІэ, Іуэхущ Іапіэм щІыхуэ 150-м щІигъу щылажьэмэ, мазэ къэс абы я проценти 5-р лэжьапІэм Іуигъэкіыну унафэщІыр хуит хъунущ. Нобэ Алыджым щыІэ законодательствэм зэриубыдыхъмкІэ, лэжьакІуэхэм я проценти 2-м нэхьыбэ унафэщІым хуІуэгъэкІынукъым.

Дунейпсо экспертхэм кьалъытэ и экономико-финанс щытыкІэм кьыхэкІыу, Алыджым и суверенитетыр фІэкІуэдыныр зыхуэІуа щымыІэу.

НОБЭ

♦**Сейшел ХытІыгуэм я Республикэм и лъэпкъ гуфІэгъэщ** - 1993 гъэм я Конституцэр кьыщыунэхуа махущ.

♦ИтІъси 10 и пэ Париж кьыщыізІуахащ ЕтІуанэ дунейпсо зауэм и музей. Ар Европэм и къэралхэрфашизмым зэрезэуар къэзыгъэлъэгъуэжу Франджым япэу кьыщызІуахуа музейщ.

♦Орландэ (США-м и Флоридэ штат) кьыщызІуахьынущ «Поттер Гарри и дуней телыдж» зыфІаща аттракционыр.

♦Урыс тхакІуэ, СССР-м и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэр кьызэгъэпэщыным и жэрдэмщІакІуэ икІи абы и яп унафэщІу щита **Горький (Пешков) Максим** (1868-1936) и фэеплъ махуэщ.

♦1606 гъэм Кьрым хьаным и дзэр зауэлІ мин бжыгъэ зыбжанэ хьуу аргуэру адыгэщІым кьытеуат. Зэхуэу хьэлъэм иужькІэ абы куэд зэтрахьэтащ, Іэщ ІшхуэрэІ бжыгъэншэ, гъэр ящІа щыхуэр здахуащ.

♦1956 гъэм Налшык Музыкэ училищэ кьыщызэІуахащ.

Ильиасэр зыльхьэзыр:
ГЪУЩІО Зарифэ.

Льэпкъ Іущыгъэ:

Жьым едэхащІэ, щІэр гъэгушхуэ.

●КъБР-м и Президентым и пощт

Хуабэм и уасэр нэхъ мащIэу къальытэ

Уу зыныкъо, пщIэ зыужащ Президент! Хуабэм и тарифыр сытым тращIыхьрэ? И уасэхэм щхьэ зэпымыуу хэхъуэрэ?

БАХЬУЭ Р., *Налшык къалэ.*

Жэуап кърет КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и ягъэ къыздэсэ **Тхьэзэплъыкъ Мурат:**

- ГЪЭСЫНЫПХЬЭХЭМ зу ээзэу къащта тарифыр Налшык къалэм и «ТЭК» ОАО-м и хуабэ энергием папщIэ 2010 гъэм зэрыхьэу процент 76-рэщ.

Илъэс дыдзэрыпытым газым и уасэр процент 25,6-кIэ, электрокъарум - процент 12-кIэ хэхъащ. Гъэсэныпхъэхэм я уасэхэр зэрахъэу зэк къудеим къыхэкIыу, хуабэ энергием и тарифым мы гъэм процент 18-кIэ зиIэтын ухеящ. Ауэ кьалэм папщIэ хуабэ энергием и уасэм зэуэ хэхъэныр зэрыгъэн мурадкIэ, ремонтымрэ технологие Iэмэпсымэхэр зэхьэныкрэ организацэм тригъэкIуэдэнум щыщ Iыхьэ республикэ бюджетым и хьэкIыкIэ хуатынущ. Иджыпы Налшык хуабэм и уасэм зэрыщыхьэхуар процент 14,6-кIэщ. Къэпцытэныгъэм кьыдэзэрыгъэльэгъуащ, ди гъэзэнэгу республикэхэм ельытауэ, хуабэмрэ псы пщтыырымрэ я уасэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым зыбжанэкIэ щынэхь мащIэщ.

ХьэрычэтыщIэм доIэпыкъу

ПщIэ зыхуэсщI Арсен Башир и къуэ! Жылапхъэхэр щагъэгъуащ, щыгъэхадз предприятэ мыин кьыдзэгъэпэщыну си мурадщ. Абы тезгъэкIуэдэну ахъщэм щыщ Iыхьэ гъэркIэ кьыздэIэпыкъуфын щыIэ пIэрэ?

МАТВЕЙЧУК Д. , *Прохладнэ къалэ.*

Жэуап кърет КъБР-м экономикэ зыужьынымкIэмрэ сатумкIэ и министр **Мусуков Алий:**

- ИНВЕСТИЦIэ проектыр гъэзэщIынымкIэ и лъэныкъокIэ зыдэбгъэзэпыныкъун папщIэ мы кьыкIэлыкIуэ зэкIэпIэхэр щыIэщ:

Прохладнэ кьалэ округым хьэрычэт Iуэху мыиныр дэIыгъынымкIэ и муниципальнэ фондым и щIыхь зэхьэнэкIуэ.

Цыхуэхэм я кредит кооперативу Прохладнэ кьалэ округым и щIынальэм щылажьэм хьэхьаныр. Абы хэтхэм уэ зи гугъу пщIы мурадхэм папщIэ щIыхуэхэр яретыф;

КъБР-м и Правительствэм 2007 гъэм жэпуэгъуэм и 8-м кьыдигъэкIа Унафэ № 266-ПП-м ипкъ иткIэ, цIыхуэхэм кьащхьу оборудованэм и уасэм и процент 50-р, ауэ сом мин 500-м щымыгъу субсидиеу хухах;

лъэIу кьэзытхэм кредит кьыщIэщтам е лизингымкIэ зэгурыIуэныгъэ щитхам и деж абыхэм проценткIэ щIэхьащIтыкI ахъщэм щыщ Iыхьэр КъБР-м и Правительствэм кьищта а унафэм иткIэ иткIэ хуапшынымкъ хьунущ.

Уэрам пщыкIузым я гъэугъэр

ПщIэ зыхуэсщI Арсен Башир и къуэ! КъБР-м и гъэугъэр, псом хуэмыдэу Налшык къалэм и уэрамхэр зэкIэлыкIуащэкъым. Аха ирагъэфэкIуэн папщIэ сыт ялажьрэ?

ЛУКЬЯНОВЭ И., *Налшык къалэ.*

Жэуап кърет КъБР-м транспортымкIэ, связымрэ гъэугъэ хозяйствэмкIэ и министр **Сунш Ануарбий:**

- ИДЖЫПСТУ республикэм федеральнэ, щынальэ, муниципальнэ мыхьэнэ зиIэ гъэугъу щыIэр километр 8600-м щегъури, абыхъм я процент 60-р капитальнэу зэрагъэпэщыжын хуейщ. Бюджет мылькыр зэпэубыдауэ щыщыт мы лъэхъэнэм автомобиль гъэугъу псори щIэ мардэхэм кьеэзэгъуэ зы ильэсым пхузэгъэпэщыкIынкъым. Иужьрей илъэсищым кьриубыдзэу гъэугъэхэм ящыщу илъэситф 75-рэ, лъэмыжу метр 969-рэ реконструкциу ящIащ, зэрагъэпэщыжащ. Кьапщтэмэ, Налшык и гъэм 373-м щыщу а лъэхэнэм кьриубыдзэ 108-р зыхуей хуагъэзащ. Абы кьыдэкIуэу гъэ кьэс гъэугъу кьиудаэр щыхьэрагъэпэщыжкIэ асфальтым и процентI 5-7-р зэрахъу экIын хуей мэжыр. 2010 гъэм и планым зэрагъэпэщыжын хуейуэ кьалэм и уэрам 11 зэущ.

Краснесельскэ къуажэм папщIэ телефонхэр

ПщIэ зыхуэсщI Арсен Башир и къуэ! Прохладнэ районым щыщ Краснесельскэ поселкэм дэхэм я зэхэуцIыкIыр, абыхъм си кIуэшым и унагъуэри яхэ эту ильэси 10-м щIигъуауэ телефон щыхуащIэну пIалъэм поплъэ. Интернетым и лъэхъэнэм, дэнэ щIыпIи технологие льагэ зэрэщыщагъэсабэ зэманым, сэ кьызэрыслъытэмкIэ, иджыпдэ дэтхэнэ зы цIыхуми кьыззэрыгъэкI телефон иIэпхъэщ.

СОРОКИН Г., *Германие.*

Жэуап кърет КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ **Уянаев Казым:**

- «ИПЩЗ телекоммуникацIэ компание» акционер обществэ зэIухэм и Къэбэрдей-Балькъэр къудамэм и инвестицIэ планым кьыщIигъэльэгъуащ Прохладнэ муниципальнэ районым и телефон сетым 2010 гъэм зрагъэужьыну. Абы иткIэ иткIэ телекоммуникацIэ Iуэхутхьэбзэу цIыхуэхэр зэщIэхуэсыну кьыззэрагъэпэщынущ. Краснесельскэ кьуажэ жьылагъуэм телефонхэр щIэщэнырщIэзыгъэкIыну я мурадщ дызэрыт илъэсым и еплIанэ кварталым.

●Хъыбар гуапэ

Семэн Амырхъан и екъуIэныгъэ

Псыгуэнсу къуажэм щыщ Семэн Амырхъан ТIутIэ и къуэм и доктор диссертацие екъуIэныгъэхэр иIуэу иджыдэлагъэ Москва щыпсихигъэкIащ. Ар филологие щIэныгъэхэм я доктор зэрыхъуам хуабжьу щыгуфIыкIащ къызыдэкIа къуажэм дэсхэр, щеджа школым щылажьэхэмрэ щIэсхэмрэ.

ПСЫГУЭНСУдэт курыт школ №1-р къыуа ихуэжь. Амырхъан мурад ищIащ урысыбзэмрэ литературэмрэ хуеджэну икIи Лъэпкъ зэныбжьэгъуитIэмкIэ Урысей университету Москва дэтым щIэтIысхьащ. Адыгэхэм ящыщу ятIонэрзэ ар зыхуэзэфIэкIар Семэныгъ. Пасэу щIэныгъэм гу хуэзыщIа щIалэщIэм университетым щызригъэгъуэта щIэныгъэм пищэну и гуращэу аспирантурэм щеджащ, кандидат лэжьыгъэри хъарзынэу кьеэхулIащ.

Амырхъан хамэ къэралхэми щылэжьащ, иджыпстэ БзэщIэныгъэхэмкIэ университету Пятигорск дэтым французыбзэр щрегъэдж.

- Амырхъан зэчийкIэ Тхьэр зыхуэпса еджакIуэхэм ящыщт икIи бзэщIэныгъэм и гъэмэ кьызэрыхуигъэщIар нэрылъагъут, - кьыддогуашэ урысыбзэмрэ литературэмкIэ ятIонэрзэ Семэныгъ илъэс 23-кIэ щыта Лыжьыкъуэ Хьэмид. - А щIалэр бзэм хуабжьу зэрыдихьхым пасэу гу лъыстат. Иджыпсту быныр адэ-анэм яунэтI щхьэкIэ, Амырхъан къэзылъхуахэми и егъэджакIуэхэми зыри хамыщIыкIыу Москва кIуэри, университетым езыр-езыру щIэтIысхьауэ щытащ. Нобэ и кьуэдзэ **Дорохинэ Лидие** къэхуигъэщащ школхэм дохутыр-наркологэр зэрамыщIэм Iуэху кьэщIапIэхэм ящыщ. Пасэрей щIалэм и гъэсакIуэ лажьэ щIэхьэрэмщIэкIыр.

- Псори зэхэту республикэм и етъаджэныгъэ Iуэхущ Iапи Iэхэм епхауэ лажьэ щIэл инспекторхэр 68-рэ хьууэ аращ, - жиIащ Дорохинэм. - АбыхэмкIэ ирикIуу сджакIэхэр кьаззэгъэзэпэщIатэмэ, щэч хэмылъу, ныбжьыщIэхэм хабзэр куэдкIэ нэхъ мащIэрэт кьыззэрызэпаудыныр. Дэ тхуэзфIэкIращи, курыт еджакIэхэм щIэщIэкьуэз щыдогъэкIуэм дохутыр-наркологэр, прокуратурэм, милицэм я лэжьакIуэхэр зыхэт зэIущIэхэр.

Мэ-м наркотикхэм кIэлъыплъыныкIэ и федеральнэ кьулыкъум и Iуэхущ Iапи Iу КъБР-м щыIэм и унафэщым и къуэдзэ **Соловьев Николай** жиIащ акъыльэр зыгъэгъэтхьэ вещественнэ зэзыхьэлIэ ныжьыщIэхэр кьыхэхтыкIауэ зэрэIэр икIи дахэзнэмэ щхьэхуэу зэрадзлажьэр. АдэкIэ ар тепсэлъыхьащ 2009 гъэм и кIэм республикэм и школхэм ящыщ щым наркотиккIэ сату щызыщIу гуп кьыззэрыщабудам икIи ахэр уголовнэ жэуапым зэрырашэлIам.

КъБР-м и Парламентым и депутат **Смирновэ Татьянэ** кьыхигъэщащ школ инспекторхэм я лэжьыгъэм арэзы укъищIыщу зэрыщымытыр, - абыхъм я махуэ лэжьыгъэр сыхьэти 4-м яух, еджэгъуэ зэманыр абы иригъэлIэу зэфIэмыкIми. Пщыхьэщхьэм школым кьыщыхьунур хэт зыщIэж икIи хэт абыкIэ жэуап зыхьыпхьэр?

КъБР-м щыIэ МВД-м милицэм и участкэ овэхэм я лэжьыгъэр кьызэрэпэщынымрэ бдиныгъэ мыхьэхэм я IуэхуэмкIэ и кьудамэм и унафэщI **Шорэ Алик** жиIащ ныбжьыщIэм илэжь щIэпхъаджагъэмкIэ школ инспекторхэм я мызакъуэу, еджакIэри унагъуэри жэуаптакIуэу зэрыщытыр. «Сабийм и гъэсэныгъэм и ужь ихьэн хуейщ ар иджыри хьыдан жэрумэм щыкIыпытым и деж щегъэжьауэ, - жиIащ Шорэм. - Абы кьыхэкIыуи, нобэрей щIэблэр зэрыхъунур куэдкIэ елъытащ жылагъуэм абы хуищI гупытэм. Пыпхуэдэ Iуэхуэр зэ уэхуэскIэ, уэзэпсальэкIэ пхуэзэфIэхьнукъым, атIэ ахэр махуэ кIэс дыдзэпэжьпхъэщ».

Наркотикхэр зэрызэрагъакIуэмрэ суд приставхэмрэ я уголовно-процессуальнэ жьакьыгъэм кIэлъыплъныкIэ кьудамэу Къэрал кIуэщI IуэхуэмкIэ органхэм я деж щыIэм и прокурор нэхъыжь **ХьэхъупащIэ Тимур** тепсэлъыхьащ акъылыр зыгъэутхъуэ веществохэр, наркотикIэ лIэужьыгъуэхэр зэзыхьэрэ Iэпэсмэ ахэр зэзыгъэкIуэкIэмэ драгъэкIуэкI бзэнэшгъэм икIи кьыхигъэщащ абы и пъэныкъуэкIэ хабзэр кьыззэпызыдхэм кIуэ пэтми кьаХьэуэрэ зэрекIуэкIыр.

КъБР-м щыIэ мэкъумэщымкIэ и министрым и кьуэдзэ **Удалов Ольгэ** жиIащ блэкIа илъэсым наркологическэ диспансерым цIыху 998-рэ зэрыщIэлъар, абы щыщу 50-р балигъпIэ имыува ныбжьыщIэу зэрыщытыр. «Языныкъуэ районхэм кьыдат хьыбар хэм ятепщыхьмэ, акъылыр зыгъэутхъуэ вещество хэр зэзымыкIэлIэ ныб жьыщIэхэр кьызэрэпэщынымрэ бдиныгъэм, арщхьэкIэ пенсэр и чэзум икIи гъэмэу пщыгъэувыным льэпэщхьэпэ зэхуэмыдэхэр кьыщыхэкI щыIэщ. Iуэхуэр тэмэму зэрэIэха хьунущ езы цIыхум куэдкIэ елытащ.

ЛЭЖЬЫГЪЭ пенсэр цIыхум хуагъэувыным ныкъусаныгъэ гуэрхэр кьыхэмыкIыж щхьэкIэ, УФ-м и Пенсэ фондым КъБР-м щIэ и Правительствэм и Iэщагъэлiхэр ядолажьэ зи пенсэ кIэгъэуэ нэсахэм. А лэжьыгъэхэр хуэунэтIащ пенсэ зэрагъэувыным тхьыпхэр кьыхьхуэтынущ зэхуэхьэсыным икIи ахэр и чэзум пенсэ щагъэув IэнатIэм яIэрыгъэхэуным. И ныбжьыр нэсу лэжьыгъэ пенсэ кьэзэгъуэжьауэ зыльытэхэм нэхъ мащIэ дыдзэ яIэн хуейщ страховой стажу ильэси 5. Апхуэдэ лэжьыгъэ стаж зиIэхэр Пенсэ фондым и щIыпIэ кьудамэм екIуэлIэн хуейщ пенсэ зэрыхуагъэувыну льэIу тхьылымрэ мыпхуэдэ дэфтэрхэмрэ я ныгъыу:

- паспортыр;
- лэжьыгъэ тхьылъыр (абы ит цIэ-унэцIэр техуэн хуейщ паспортым итым, апхуэдэуи зэхьэжьКIыныбгъэ гуэрхэр хэлъ хьунукъым, Iэщ Iэдэхэмрэ мыхьэр хэмрэ хуиту х эпльаГъуКIыу щытпытхьэщI);
- 2000 - 2001 гъэхэм кьриубыдзу мазэ кьэс ику иту цIыхум иIа дзэжьапщIэр зэрыт тхьыль е 2002 гъэм щыщыльэм и 1-м нпэ кьыхуэ лэжьыгъэу мазэ зэкIэлъхьэужь 60-м ику иту ягъуэза мазэ улахуэр зэрыт тхьыль;
- дзэм кьулыкъу щищIамэ, военкоматым кьинэ тхьыль;
- нэчыкъ тхьылъыр (унагъуэ уэзэрихьам щхьэкIэ уи унэцIэр пхъуэкамэ);
- уи унагъуэм иц щыху бжьыгъэр кьышыгъэльэгъуэ тхьыль (и нэIэм щэтхэм балигъэпIэм нэмыса яхэтмэ);
- махуэрыеджэу щIэныгъэ зэзыгъэгъуэт сабийхэр щеджэ IэнатIэхэм кьыкI тхьылъ (журт школхэм, щIэныгъэ нэхъыщхьэ, курыт Iэщагъэр щIэныгъэрэ щызрагъэгъуэт еджапIэхэм).

Лэжьыгъэ пенсэ щыпхуагъэувыным ныкъусаныгъэ кьызыхуэтынщэу щыт апхуэдэ дэфтэр псори Пенсэ фондым и щIыпIэ кьудамэм и Iэщагъэлiхэм щыпIаха мазэ гуэрщ. Дэфтэрхэр зэрагъэхьмэ, пенсэ щыхуагъэувым махуэу яльытэр письмор щаутIыпщауэ пощтым и мыхьурым тет махуэрщ.

Пенсэ зэрыхуагъэувыну дэфтэрхэм ящыщ: уэ зи кIэмэ, Пенсэ фондым и Iэщагъэлiым цIыхум кьыгурегъаIуэ иджыри кьаIэрригъэхьэн хуей тхьылъыр. Аха зэхуэхьэсыжьыным ужьIи Пенсэ фондым яIэрыгъэхьэным мази 3 нэхъ р нэхъыбэ зэман темыкIуадэмэ, пенсэр щыпхуагъэувыну махуэу яльытэ ягъэ дыдз тхьылъэр IэнатIэм щыпхьа махуэр е письмор щыбутIыпщауэ пощтым и мыхьурым тетыр. Дэфтэрхэр кьызыхуэтынщэу Пенсэ фондым щаIэрыха мазэм кьышыщIэзэуэ хуей хьуэ екIуэкIащ.

Iуэхуэм пенсэ щыгурегъаIуэ иджыри кьаIэрригъэхьэн хуей тхьылъыр. Аха зэхуэхьэсыжьыным ужьIи Пенсэ фондым яIэрыгъэхьэным мази 3 нэхъ р нэхъыбэ зэман темыкIуадэмэ, пенсэр щыпхуагъэувыну махуэу яльытэ ягъэ дыдз тхьылъэр IэнатIэм щыпхьа махуэр е письмор щыбутIыпщауэ пощтым и мыхьурым тетыр. Дэфтэрхэр кьызыхуэтынщэу Пенсэ фондым щаIэрыха мазэм кьышыщIэзэуэ хуей хьуэ екIуэкIащ.

Пенсэ зыхуагъэувам ар Iэрыхьэнщ пощтIуэхущIапIэмкIэ е банкым кьышыщIэIуэхэ лицевой счетым игъэхь хьунущ. Ар зэрыIэрыхьэну щыкIэр кьыхэзэхыр пенсионерыщ, ауэ абыкIэ хьыбар егъэщIэн хуейщ Iенэсэ фондым и щIыпIэ кьудамэм.

Лэжьыгъэ пенсэ ху агъэувыну хуитынныгъэ яIэщ илъэс 60 иригъуэ щыхуэхьэмрэ ильэс 55-рэ хьуэ бзыльхутэхэмрэ. Быни 5 е нэхъыбэ зыIа ягъэ ильэс 50-м пенсэм кIуэну хуитщ, лэжьыгъэ стажу ильэси 5 нэхъ р мынэхъ мащIэ ирагъэувыну.

КъБР-м и Пенсэ фонд.

●КъБР-м и Президентым и пощт

Хуабэм и уасэр нэхъ мащIэу къальытэ

Уу зыныкъо, пщIэ зыужащ Президент! Хуабэм и тарифыр сытым тращIыхьрэ? И уасэхэм щхьэ зэпымыуу хэхъуэрэ?

БАХЬУЭ Р., *Налшык къалэ.*

Жэуап кърет КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и ягъэ къыздэсэ **Тхьэзэплъыкъ Мурат:**

- ГЪЭСЫНЫПХЬЭХЭМ зу ээзэу къащта тарифыр Налшык къалэм и «ТЭК» ОАО-м и хуабэ энергием папщIэ 2010 гъэм зэрыхьэу процент 76-рэщ.

Илъэс дыдзэрыпытым газым и уасэр процент 25,6-кIэ, электрокъарум - процент 12-кIэ хэхъащ. Гъэсэныпхъэхэм я уасэхэр зэрахъэу зк къудеим къыхэкIыу, хуабэ энергием и тарифым мы гъэм процент 18-кIэ зиIэтын ухеящ. Ауэ кьалэм папщIэ хуабэ энергием и уасэм зэуэ хэхъэныр зэрыгъэн мурадкIэ, ремонтымрэ технологие Iэмэпсымэхэр зэхьэныкрэ организацэм тригъэкIуэдэнум щыщ Iыхьэ республикэ бюджетым и хьэкIыкIэ хуатынущ. Иджы Налшык хуабэм и уасэм зэрыщыхьэхуар процент 14,6-кIэщ. Къэпцытэныгъэм кьыззэрыгъэльэгъуащ, ди гъэзэнэгу республикэхэм ельытауэ, хуабэмрэ псы пщтыырымрэ я уасэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым зыбжанэкIэ щынэхь мащIэщ.

ХьэрычэтыщIэм доIэпыкъу

ПщIэ зыхуэсщI Арсен Башир и къуэ! Жылапхъэхэр щагъэгъуащ, щыгъэхадз предприятэ мыин кьыззэгъэпэщыну си мурадщ. Абы тезгъэкIуэдэну ахъщэм щыщ Iыхьэ гъэркIэ кьыздэIэпыкъуфын щыIэ пIэрэ?

МАТВЕЙЧУК Д. , *Прохладнэ къалэ.*

Жэуап кърет КъБР-м экономикэ зыужьынымкIэмрэ сатумкIэ и министр **Мусуков Алий:**

- ИНВЕСТИЦIэ проектыр гъэзэщIынымкIэ и лъэныкъокIэ зыздэбгъэзэпыныкъун папщIэ мы кьыкIэлыкIуэ зэкIэпIэхэр щыIэщ:

Прохладнэ кьалэ округым хьэрычэт Iуэху мыиныр дэIыгъынымкIэ и муниципальнэ фондым и щIыхь зэхьэнэкIуэ.

Цыхуэхэм я кредит кооперативу Прохладнэ кьалэ округым и щIынальэм щылажьэм хьэхьаныр. Абы хэтхэм уэ зи гугъу пщIы мурадхэм папщIэ щIыхуэхэр яретыф;

КъБР-м и Правительствэм 2007 гъэм жэпуэгъуэм и 8-м кьыдигъэкIа Унафэ № 266-ПП-м ипкъ иткIэ, цIыхуэхэм кьащхьу оборудованэм и уасэм и процент 50-р, ауэ сом мин 500-м щымыгъу субсидиеу хухах;

лъэIу кьэзытхэм кредит кьыщIэщтам е лизингымкIэ зэгурыIуэныгъэ щитхам и деж абыхэм проценткIэ щIэхьащIтыкI ахъщэм щыщ Iыхьэр КъБР-м и Правительствэм кьищта а унафэм иткIэ иткIэ хуапшынымкъ хьунущ.

Уэрам пщыкIузым я гъэугъэр

ПщIэ зыхуэсщI Арсен Башир и къуэ! КъБР-м и гъэугъэр, псом хуэмыдэу Налшык къалэм и уэрамхэр зэкIэлыкIуащэкъым. Аха ирагъэфэкIуэн папщIэ сыт ялажьрэ?

ЛУКЬЯНОВЭ И., *Налшык къалэ.*

Жэуап кърет КъБР-м транспортымкIэ, связымрэ гъэугъэ хозяйствэмкIэ и министр **Сунш Ануарбий:**

- ИДЖЫПСТУ республикэм федеральнэ, щынальэ, муниципальнэ мыхьэнэ зиIэ гъэугъу щыIэр километр 8600-м щегъури, абыхъм я процент 60-р капитальнэу зэрагъэпэщыжын хуейщ. Бюджет мылькыр зэпэубыдауэ щыщыт мы лъэхъэнэм автомобиль гъэугъу псори щIэ мардэхэм кьеэзэгъуэ зы ильэсым пхузэгъэпэщыкIынкъым. Иужьрей илъэсищым кьриубыдзэу гъэугъэхэм ящыщу илъэситф 75-рэ, лъэмыжу метр 969-рэ реконструкциу ящIащ, зэрагъэпэщыжащ. Кьапщтэмэ, Налшык и гъэм 373-м щыщу а лъэхэнэм кьриубыдзэ 108-р зыхуей хуагъэзащ. Абы кьыдэкIуэу гъэ кьэс гъэугъу кьиудаэр щыхьэрагъэпэщыжкIэ асфальтым и процентI 5-7-р зэрахъу экIын хуей мэжыр. 2010 гъэм и планым зэрагъэпэщыжын хуейуэ кьалэм и уэрам 11 зэущ.

Краснесельскэ къуажэм папщIэ телефонхэр

ПщIэ зыхуэсщI Арсен Башир и къуэ! Прохладнэ районым щыщ Краснесельскэ поселкэм дэхэм я зэхэуцIыкIыр, абыхъм си кIуэшым и унагъуэри яхэ эту ильэси 10-м щIигъуауэ телефон щыхуащIэну пIалъэм поплъэ. Интернетым и лъэхъэнэм, дэнэ щIыпIи технологие льагэ зэрэщыщагъэсабэ зэманым, сэ кьыззэрыслъытэмкIэ, иджыпдэ дэтхэнэ зы цIыхуми кьыззэрыгъэкI телефон иIэпхъэщ.

СОРОКИН Г., *Германие.*

Жэуап кърет КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ **Уянаев Казым:**

- «ИПЩЗ телекоммуникацIэ компание» акционер обществэ зэIухэм и Къэбэрдей-Балькъэр къудамэм и инвестицIэ планым кьыщIигъэльэгъуащ Прохладнэ муниципальнэ районым и телефон сетым 2010 гъэм зрагъэужьыну. Абы иткIэ иткIэ телекоммуникацIэ Iуэхутхьэбзэу цIыхуэхэр зэщIэхуэсыну кьыззэрагъэпэщынущ. Краснесельскэ кьуажэ жьылагъуэм телефонхэр щIэщэнырщIэзыгъэкIыну я мурадщ дызэрыт илъэсым и еплIанэ кварталым.

●Футбол

Зыпэмыплъа Iуэхугъуэхэр къыкъокI

ЮАР-м щекIуэкI футболымкIэ дунейпсо зэхьэзэхуэм япэ джэгугъуэхэм я кIэух зэIущIтIрэ етIуанэм хиубыдэу зырэ мэкъауэгъуэм и 16-м щыIэхэтащ.

«Н» гум хэт командхэм ирагъэкIуэкIа зэIущIтIрэ зэхуэдэ бжыгъэкIэ 1:0-у иухащ.

Джэгугъуэ махуэр кьызэIуэзыха **Гондурасымрэ Чилимрэ** я командэ кьыхэхахэм я зэпэщIэтыныгъэм кьыщыхьжанькIащ чили топджэгу Босежур, 34-нэ дакъикъэм абы дигъэкIа топым Америкэ Ипщэм и командэм текIуэныгъэ кьыхухащ.

НэгъуэщI кIэухкIэт футболеплъэкIэ зэрыщыгугъар **Испаниемрэ Швейцариемрэ** я зэIущIм. Европэм и чемпионхэм джэгуф фIы дыдзэу ирагъэжьащ, уеблэмэ, зэман кIэщIым кьриубыдзэу бжыгъэр кьызэIуахыну Iэмал зыбжанэ яIащ. АрщхьэкIэ Испаниемрэ Швейцариемрэ я футболистхэм жьыдэру кьыщIадзащ, икIи 52-нэ дакъикъэр екIуэкIыу гупышхуэу испанхэм я гъуэм ебгъэрыкIуэу бжыгъэр кьызэIуахащ. Гъуащхьэхъуэмэхэм я зэгурымыIуэныгъэм кьыхэкIащ топ кьэдгъежар Желсон Фернандешэ Испаниемрэ я командэ кьыхэхахэм я зэпэщIэтыныгъэм кьыщыхьжанькIащ чили топджэгу Босежур, 34-нэ дакъикъэм абы дигъэкIа топым Америкэ Ипщэм и командэм текIуэныгъэ кьыхухащ.

НэгъуэщI кIэухкIэт футболеплъэкIэ зэрыщыгугъар **Испаниемрэ Швейцариемрэ** я зэIущIм. Европэм и чемпионхэм джэгуф фIы дыдзэу ирагъэжьащ, уеблэмэ, зэман кIэщIым кьриубыдзэу бжыгъэр кьызэIуахыну Iэмал зыбжанэ яIащ. АрщхьэкIэ Испаниемрэ Швейцариемрэ я футболистхэм жьыдэру кьыщIадзащ, икIи 52-нэ дакъикъэр екIуэкIыу гупышхуэу испанхэм я гъуэм ебгъэрыкIуэу бжыгъэр кьызэIуахащ. Гъуащхьэхъуэмэхэм я зэгурымыIуэныгъэм кьыхэкIащ топ кьэдгъежар Желсон Фернандешэ Испаниемрэ я командэ кьыхэхахэм я зэпэщIэтыныгъэм кьыщыхьжанькIащ чили топджэгу Босежур, 34-нэ дакъикъэм абы дигъэкIа топым Америкэ Ипщэм и командэм текIуэныгъэ кьыхухащ. ЩытыкIэм французыбзэр щрегъэдж.

- Амырхъан зэчийкIэ Тхьэр зыхуэпса еджакIуэхэм ящыщт икIи бзэщIэныгъэм гъэмэ кьызэрыхуигъэщIар нэрылъагъут, - кьыддогуашэ урысыбзэмрэ литературэмкIэ ятIонэрзэ Семэныгъ илъэс 23-кIэ щыта Лыжьыкъуэ Хьэмид. - А щIалэр бзэм хуабжьу зэрыдихьхым пасэу гу лъыстат. Иджыпсту быныр адэ-анэм яунэтI щхьэкIэ, Амырхъан къэзылъхуахэми и егъэджакIуэхэми зыри хамыщIыкIыу Москва кIуэри, университетым езыр-езыру щIэтIысхьауэ щытащ. Нобэ зихуэзакъым 80-нэ дакъикъэр.

- Амырхъан зэчийкIэ Тхьэр зыхуэпса еджакIуэхэм я егъэрыкIуэныгъэ зэпымыур кьызэпыдзыдыну хэта ЮАР-м и гъуащхьэтет Куке хабзэм къемызэгъуэу Уругвайм и футболистыр ириудащ. Сульям ар джэгум хихури, метр пщыкIузым и деж игъэлъэгъуащ. Гъуэм кьыдзэвагъащ щэ-щэ дыдзэ абы кьызхэжаньKIащ ирикIи и кьэрыкIэ зэхьэзэхуэм щыдигъэкIа топхэм я бжыгъэр кьызэIуихащ Форлан ДиегI. ЩытыкIэм французыбзэр щрегъэдж.

- Амырхъан зэчийкIэ Тхьэр зыхуэпса еджакIуэхэм ящыщт икIи бзэщIэныгъэм гъэмэ кьызэрыхуигъэщIар нэрылъагъут, - кьыддогуашэ урысыбзэмрэ литературэмкIэ ятIонэрзэ Семэныгъ илъэс 23-кIэ щыта Лыжьыкъуэ Хьэмид. - А щIалэр бзэм хуабжьу зэрыдихьхым пасэу гу лъыстат. Иджыпсту быныр адэ-анэм яунэтI щхьэкIэ, Амырхъан къэзылъхуахэми и егъэджакIуэхэми зыри хамыщIыкIыу Москва кIуэри, университетым езыр-езыру щIэтIысхьауэ щытащ. Нобэ

Щвейцариемрэ текIуэныгъэр кьыхуэзыхьа топыр Фернандешэ Испаниемрэ Удегъэжьи.

Гъуащхьаэхэм я зэпеуэм пашэныгъэр щызыубыда Форлан йобгъэкIуэ.

КьыкIуэт зымыщIэхэр.

●Щэнхабзэ

«Бо-На-Ми»-м пещэ

Кавказым и уэрэджыIакIуэ ныбжьыщIэхэм я «Бо-На-Ми» зэхьэзэхуэм и ешэ зэIущIэр Тыркум и Анталие къалэм щекIуэкIащ. Абы хэтащ Абхъаз, Осетие Ищщэ, Адыгэ, Дагъыстэн, Къэбэрдей-Балькъэр, Къэрэщей-Шэрджэс, Ингуш, Осетие Ищхьэрэ-Алание республикэхэм, къэрал гъунэгъуэхэм жыжьэхэми щыщ уэрэджыIакIуэу 120-рэ. Фыым я фыжьу зэпеуэм и кIэух Iыхьэм хэтыну зыхуагъэфэщахэр ныбжьыщIэ минрэ щитхум къыхахащ.

КЛАССИКЭ эстрадэ, цIыхуфэ уэрэд жьыжьэхэмкIэ ныбжьыщIыкIым я зэпеуэм и кIэщIапIэр - къэс къэзыж. Къэбэрдей-Балькъэрым и мызакъуэу, абыхэм зыкъыщагъэльэгъуащ Домбай (КъШР), Сочэ (Краснодар край), Гагрэ, Пицундэ (Абхъаз), Урысейм и ищхьэрэ къалащхьэ Санкт-Петербург, Истамбул (Тырку), Рим, Флоренцие, Венецие (Италие) къалэхэм. Тыркум ахэр иджы етIуанэу хуоблагъэ.

КьызэгъэпэщакIуэ комитетым и унафэщI, Дунейпсо Арктоматетым и вице-президент, КъБР-м, КъШР-м, Ингуш, Дагъыстэн республикэхэм гъуазджэхэмкIэ щыхьэ зиIэ и лэжьакIуэ **Бейтыгъуэн Iуфэ** гуфIэгъуэ зэIущIэр кьыщыIэIуихьм жиIащ:

- Кавказым и макъ тельыджэхэр утыку кьизышэ «Бо-На-Ми» зэхьэзэхуэр илъэсий лъандэрэ уэрэджыIакIуэхэр щагъэзэжьащ. Абы хэтащ Адыгэ хуэдэ хуащ, Зэпеуэм и кьалэн нэхъыщхьэр зэчий зыбгъэдэлъ сабийхэр утыкуакIуэ щыIэм и закъуэкъым, атIэ нэгъуэщI лъэпкъ кьыхэкIакъэм пщIэ хуащIу, ахэр фIыуэ яльагъуэ, зэкъуэту гъэсанми гульытэшхуэ иIэщ, - кьыхигъэщащ Бейтыгъуэным.

ТекIуэныгъэ Иныр илъэс 65-рэ щрикъум ирагъэхьэлIа зи чэзу зэхьэзэхуэм щыкуэдащ зауэм теухуа уэрэдхэр. Урысейм рэ Кавказымрэ и лъэпкъхэм я зэныбжьэгъугъэм, ахэр зэрызэгъэнэгъум, зэрызэкъуэтым щыкIэт теухуэрэт адыгэбзэкIэ, зэныбжьэгъу зэхьэзэхуэм, абхъазбзэкIэ, абазэбзэкIэ,урысбзэкIэ жаIа уэрэдхэр.

КъэпщытакIуэ гупым и унафэщI, Урысей лъэпкъхэм я Артиадэм, дунейпсо зэхьэзэхуэхэм я лауреат, КъБР-м гъуэзджэкIэ щыIэ зиIэ и лэжьакIуэ **Мыз Ириня** кьыщIэсагъэм жиIащ: «Зэхьэзэхуэм я гъуэзэгъуэ щIэблэр дяпэкIи фIым хуагъэсэну зэхьэзэхуэр кьыззэрыгъэпэщагъэм зэрамурадыр.

- Мыгъэрей «Бо-На-Ми»-м хэтахэм я зэфIэкIыр дапщэщи хуэмыдэжу гъьагэт, - жиIащ Урысей Федерацэм и Цыхуэ зэрыгъэкIуэ, УФ-м и Къэрал саугъэтым и лауреат, ГъуазджэхэмкIэ Кавказ Ищхьэрэ къэрал институтым и профессор, «Бо-На-Ми» зэхьэзэхуэм и кIэпщытакIуэ гупым хэт **Гъэсашэ Наталье**. - Абы кьыхэкIыу зэныкъуэкъуэхэм я дежкIэ дэтхэнэ зы балигъ пIалъэу, дэрэ ахэр зыхуэдгъэфэщэнум щыхьэкIэ зэуэ дыгупсысэ хуей хьуэ екIуэкIащ.

Зэхьэзэхуэм кьызэщIыубыдащ мастер-классхэр, Кавказ Ищхьэрэм щыпсэу лъэпкъхэм я макъамэ щэнхабзэм я Iуэху зыIутхэм теухуа «стIол хьурейхэр», зэIущIэ зэхуэмыдэхэр. Зэпеуэр щекIуэкIа махуэхэм абы кьриихьэлIат Германием, Бельгием, Франджым, Италием, Данием, нэгъуэщI кьэралхэми щыщ хьэщIэ куэд. Лауреатхэм я гала-концертыр Щыкьуртыхым и Iуфэм Iут пасэрей амфитеатрым щекIуэкIащ. Кавказым и щIалэгъуалэр зэрызэхэтыр зэхуэдэу зэхуэдэ зэфI